

นิพนธ์ต้นฉบับ

ปัจจัยทำนายความเครียดในการเป็นมารดาวัยรุ่น ที่มีบุตรคนแรกวัยทารก

รสสุคนธ์ เจริญสัจย์ศิริ พย.ม. *

นุจรี ไชยมงคล Ph.D. **

ยูนี พงศ์จตุรวิทย์ Ph.D. **

Abstract factors predicting parenting stress in adolescent mothers of first-born infants

Rossukon Charoensatsiri M.N.S. *

Nujjaree Chaimongkol Ph.D. **

Yunee Pongjaturawit Ph.D. **

* Prapokklao Nursing College, Chanthaburi Province, Thailand.

** Faculty of Nursing, Burapha University, Chonburi Province, Thailand.

J Prapokklao Hosp Clin Med Educat Center 2014;31:105-113

Background: Adolescent mother is crucial in that she has to responsible in taking care of her baby while she is teenager. Thus, parenting stress among adolescent mothers is inevitable. There were many related factors of parenting stress. Understanding about predicting factors in adolescent mothers would have been beneficial for further intervention.

Objectives : The purpose of this study was to examine factors predicting parenting stress in adolescent mothers of first-born infants.

Method : Simple random sampling was used to recruit the sample of 91 dyads of adolescent mothers and their infants receiving services at well-baby clinic of

* พยาบาลวิชาชีพ วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี

** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการพยาบาลเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการพยาบาลเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Prapokkiao hospital, Chanthaburi province. Research instruments included 6 self-report questionnaires completed by adolescent mothers.

Results : Results revealed that mother's self-efficacy, types of mother's occupation, social support and infant temperament were accounted for 34.1 ($F_{3,87} = 14.937, p < .001$) in the prediction of parenting stress in adolescent mothers. The best and significant predictor was social support accounted for 24.8 ($\beta = -.34, t = -3.36, p < .01$), the second best was infant temperament increasing accounted for 5.5 ($\beta = -.22, t = -2.37, p < .05$) and the third best was mother's self-efficacy increasing accounted for 3.7 ($\beta = -.22, t = -2.21, p < .05$) in the prediction.

Conclusion : These findings suggested that nurse and relevant health care personnel for babies and adolescent mothers should be aware of and promote social support to mothers, especially in adolescent mothers with first-born infants. It would be resulted in lessen parenting stress in adolescent mothers.

Keywords : Parenting stress, Adolescent mothers, Social support, Temperament, Infants

บทคัดย่อ

ที่มาของปัญหา

มารดาวัยรุ่นที่ต้องเลี้ยงดูบุตรวัยทารก เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบที่ทำทนาย และส่งผลให้เกิดความเครียดในการเป็นมารดา มีปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวข้องหรือมีอิทธิพลต่อความเครียดในมารดา กลุ่มนี้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยทำนายความเครียดสามารถนำไปใช้เพื่อจัดกิจกรรมลดความเครียดในการเป็นมารดาวัยรุ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายความเครียดในการเป็นมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกวัยทารก

วิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เป็นมารดาวัยรุ่นและบุตรคนแรกวัยทารก จำนวน 91 คู่ ที่มารับบริการในคลินิกเด็กดี โรงพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามให้มารดาเป็นผู้ตอบทั้งหมด 6 ชุด

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนของมารดา การสนับสนุนทางสังคม และพื้นฐานทางอารมณ์ของทารก สามารถร่วมกันทำนายความเครียดในการเป็นมารดาได้ร้อยละ 34.1 ($F_{3,87} = 14.937, p < .001$) การสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวทำนายที่ดีที่สุดและมีนัยสำคัญทางสถิติทำนายได้ร้อยละ 24.8 ($\beta = -.34, t = -3.36, p < .01$) รองลงมาคือพื้นฐานทางอารมณ์ของทารก ทำนายได้เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 5.5 ($\beta = -.22, t = -2.37, p < .05$) และการรับรู้สมรรถนะแห่งตนทำนายได้เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 3.7 ($\beta = -.22, t = -2.21, p < .05$)

สรุป

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าพยาบาลและผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องในการดูแลสุขภาพมารดาวัยรุ่นและบุตรทารกควรให้ความสำคัญและส่งเสริมการสนับสนุนทางสังคม แก่มารดาวัยรุ่นเพื่อส่งผลลดความเครียดในมารดาวัยรุ่น

คำสำคัญ: ความเครียด มารดาวัยรุ่น การสนับสนุนทางสังคม พื้นฐานทางอารมณ์ เด็กทารก

บทนำ

ในปัจจุบัน มารดาวัยรุ่นที่มีอายุน้อยกว่า 19 ปีลงมา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั่วโลก พบว่า มารดาวัยรุ่นในประเทศไทย มีอัตราสูงเป็นอันดับสองของโลก และเป็นอันดับหนึ่งของทวีปเอเชีย¹ การเป็นบิดามารดาที่ต้องมีหน้าที่เลี้ยงดูทารกเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเครียดได้ ตามแนวคิดความเครียดของการเป็นบิดามารดาของ Abidin² อธิบายว่าความเครียดของการเป็นมารดาที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูบุตร มาจากปัจจัยหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านมารดา ด้านบริบททางสังคม และด้านลักษณะของเด็ก มารดามีภาระหน้าที่หลักในการเลี้ยงดูทารกตามความคาดหวังของครอบครัว และสังคม เป็นภารกิจที่ต้องมีความรับผิดชอบ และความอดทนสูง³ ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อมารดาอยู่ในวัยรุ่นและต้องเลี้ยงดูบุตรที่อยู่ในวัยทารก จึงเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบที่ทำทนาย และอาจส่งผลให้เกิดความเครียดในการเป็นมารดาได้ จากการทบทวน

วรรณกรรมพบว่า มีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการเป็นมารดาที่สำคัญ ได้แก่ การรับรู้สมรรถนะแห่งตนของมารดา มีรายงานการวิจัย พบว่า มารดาที่มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนสูงในการทำหน้าที่เป็นมารดา มารดาจะมีความเครียดในการเลี้ยงดูบุตรต่ำ⁴ สำหรับลักษณะการทำงานกับความเครียดของการเป็นมารดานั้น พบว่าการที่มารดาที่ไปทำงานนอกบ้าน มีความเครียดต่ำ ในขณะที่มารดาที่ทำงานในบ้าน และดูแลทารก มีความเครียดสูง⁵ แต่การศึกษาของ สุมัจฉา มานะชีวกุลและคณะ⁴ พบว่าลักษณะการทำงานของมารดาไม่สามารถทำนายความเครียดในการเลี้ยงดูบุตรได้ และมีรายงานการศึกษาพบว่าสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารก มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการเป็นมารดา⁶ นอกจากนี้ การที่มารดาดูแลบุตรคนเดียว โดยไม่มีสามี หรือญาติพี่น้องคนอื่นคอยช่วยเหลือ เป็นสิ่งที่ทำให้มารดาเกิดความเครียด และพบว่าการ

สนับสนุนทางสังคมเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการเป็นมารดา^{4,7} และพื้นฐานทางอารมณ์ของเด็กที่เป็นแบบเด็กเลี้ยงยากเป็นตัวทำนายที่ดีในช่วงวัยขวบปีแรกและจะลดลงเมื่อเด็กโตขึ้น⁸ การศึกษาของ Mulsow et al⁵ พบว่าเด็กที่เลี้ยงยากส่งผลให้มารดาเกิดความเครียดได้มากกว่าเด็กเลี้ยงง่าย การศึกษาของ ทศนี้ ประสบกิตติคุณ และคณะ⁴ พบว่าความเป็นเด็กเลี้ยงยาก-ง่ายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียดในการเลี้ยงดูบุตรวัยขวบปีแรกแต่ไม่สามารถทำนายความเครียดของมารดาได้

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น มีปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวข้องหรือมีอิทธิพลต่อความเครียดในการเป็นมารดา การศึกษาที่ผ่านมาเป็นการศึกษาความสัมพันธ์เป็นส่วนมาก การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยทำนายความเครียดในการเป็นมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกอยู่ในวัยทารก

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายความเครียดในการเป็นมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกวัยทารก ได้แก่ การรับรู้สมรรถนะแห่งตนของมารดา ลักษณะการทำงานของมารดา สัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารก การสนับสนุนทางสังคม และพื้นฐานทางอารมณ์ของทารก

วัสดุและวิธีการ

รูปแบบการวิจัย

แบบบรรยายเชิงทำนาย (Descriptive predictive research)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ใช้ Belsky's model of the determinants

of parenting ของเบลสกี (Belsky, 1984) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกวัยทารก ที่พานบุตรมารับบริการที่คลินิกส่งเสริมสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี ในวันจันทร์ วันอังคาร และวันพุธ เวลา 13.00-16.00 น. เป็นมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกวัยทารก จำนวนทั้งหมด 91 ราย ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จากมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกวัยทารก และนำบุตรมารับบริการที่คลินิกส่งเสริมสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี ระหว่างเดือนตุลาคม ถึง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2556

เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของมารดาและครอบครัว ได้แก่ อายุมารดา สถานภาพสมรส ลักษณะครอบครัว ระดับการศึกษา ลักษณะการทำงานของมารดา รายได้ของครอบครัว ผู้ดูแลทารกเป็นหลัก ผู้ช่วยเลี้ยงดูทารก ประสบการณ์การดูแลทารกของมารดา และแบบบันทึกข้อมูลส่วนตัวของทารก ได้แก่ เพศ และอายุ

2. แบบสอบถามความเครียดในการเป็นมารดา ใช้แบบสอบถามความเครียดในการเป็นบิดามารดา ของสุภาณี ไกรกุล และคณะ¹⁰ จำนวน 36 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่คะแนน 1 หมายถึงตรงกับความรู้สึกน้อยที่สุด จนถึงคะแนน 5 หมายถึง ตรงกับความรู้สึกมากที่สุด คะแนนที่เป็นไปได้ของแบบสอบถามทั้งหมดจะอยู่ระหว่าง 36-180 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (α) เท่ากับ .91

3. แบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลทารก นำมาจากแบบสอบถามของ

ทัศน ประสบกิตติคุณ และคณะ จำนวน 40 ข้อ การวิเคราะห์ จะใช้คะแนนเฉลี่ยทั้งฉบับ พิสัยคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0-100 คะแนน ถ้าคะแนนเฉลี่ยสูงแสดงว่ามารดาที่มีความมั่นใจในความสามารถที่จะทำกิจกรรมการดูแลทารกที่กำหนดให้สูง ถ้าคะแนนเฉลี่ยต่ำแสดงว่ามารดาที่มีความมั่นใจในความสามารถที่จะทำกิจกรรมการดูแลทารกที่กำหนดให้ต่ำ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (α) เท่ากับ .97

4. แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารก ใช้แบบสอบถามของสุภาณี ไกรกุล และคณะ¹⁰ จำนวน 26 ข้อ แต่ละข้อให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่คะแนน 1 หมายถึง ตรงกับความรู้สึกน้อยที่สุด จนถึงคะแนน 5 หมายถึง ตรงกับความรู้สึกมากที่สุด คะแนนรวมทั้งชุด อยู่ระหว่าง 26-130 คะแนน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (α) เท่ากับ .95

5. แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม ใช้แบบสอบถามของสมัชจรรยา มานะชีวกุล และคณะ⁴ จำนวน 23 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่คะแนน 1 หมายถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึงคะแนน 5 หมายถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง คะแนนรวม 23-115 คะแนน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (α) เท่ากับ .87

6. แบบสอบถามพื้นฐานทางอารมณ์ของทารก ใช้แบบสอบถามของนันทพร ปราบภูชื้อ และคณะ¹¹ จำนวน 26 ข้อ ลักษณะแบบวัดเป็นมาตราวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ 1-5 คะแนนรวมที่เป็นไปได้อยู่ระหว่าง 26-130 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (α) เท่ากับ .81

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้

โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยกำหนดค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของมารดาวัยรุ่น ได้แก่ อายุของมารดาวัยรุ่น อายุของสามี สถานภาพสมรส ลักษณะครอบครัว ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว และข้อมูลส่วนบุคคลของทารก ได้แก่ เพศอายุ ผู้ดูแลทารกเป็นหลัก ผู้ช่วยเลี้ยงดูทารก วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัย

2. คะแนนความเครียดในการเป็นมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกวัยทารก โดยรวมและรายด้าน วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัย

3. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความเครียด และปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการเป็นมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกวัยทารก โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

4. วิเคราะห์อำนาจทำนายปัจจัยต่างๆ ได้แก่ การรับรู้สมรรถนะแห่งตนของมารดา ลักษณะการทำงานของมารดา สัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารก การสนับสนุนทางสังคม และพื้นฐานทางอารมณ์ของทารก ต่อความเครียดในการเป็นมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกวัยทารก ด้วยการวิเคราะห์พหุคูณถดถอย (Multiple Regression Analysis) และวิเคราะห์หาตัวทำนายที่ดีที่สุด โดยการวิเคราะห์พหุคูณถดถอยแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป กลุ่มตัวอย่างคือมารดาวัยรุ่นจำนวน 91 ราย มีอายุเฉลี่ย 16.76 ปี (S.D. = 1.26, range = 13-18) ส่วนใหญ่มารดามีอายุ 18 ปี

(ร้อยละ 38.5) รองลงมาอายุ 16 ปี (ร้อยละ 25.3) สามีอายุเฉลี่ย 21.00 ปี (S.D. = 5.75, range = 13-47) สถานภาพสมรสคู่และอยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 82.4) ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย (ร้อยละ 86.8) ส่วนใหญ่มารดาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 79.1) รองลงมาคือระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 16.5) ลักษณะการทำงานของมารดา แบ่งเป็น อยู่บ้านเฉยๆ มากที่สุด (ร้อยละ 45.1) รองลงมาเป็นนักเรียน (ร้อยละ 20.9) และทำงานนอกบ้าน (ร้อยละ 34.0) รายได้ของครอบครัวส่วนใหญ่ 5,000-10,000 บาทต่อ

เดือน (ร้อยละ 49.5) รายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ผู้ที่ดูแลทารกเป็นหลัก ส่วนใหญ่เป็นมารดา (ร้อยละ 81.3) และมีประสบการณ์ในการดูแลทารกมาก่อน (ร้อยละ 56) อายุเฉลี่ยของบุตร 2.43 เดือน (M = 2.43, S.D. = 2.69, range = 1-12) เป็นเพศชาย (ร้อยละ 81.3) บุตรได้รับการดูแลที่บ้าน (ร้อยละ 98.9)

การวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา

เพื่อพรรณนาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัยของตัวแปรต่างๆ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัยของตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปร	M	S.D.	range
ความเครียดในการเป็นมารดาวัยรุ่น	90.21	20.15	48-160
การรับรู้สมรรถนะแห่งตนของมารดา	75.33	15.26	33.50-98.25
สัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารก	114.59	12.03	85-130
การสนับสนุนทางสังคม	87.44	11.74	47-111
พื้นฐานทางอารมณ์ของทารก	85.38	7.11	73-114

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ลักษณะการทำงาน สัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารก การสนับสนุนทางสังคม พื้นฐานทางอารมณ์ของทารก กับความเครียดในการเป็นมารดาวัยรุ่น

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความเครียดในการเป็นมารดากับตัวแปรทำนายที่ศึกษา (n = 91)

ตัวแปร	r	p-value
1. การรับรู้สมรรถนะแห่งตนของมารดา	-.432	.000
2. ลักษณะการทำงานของมารดา	-.077	.234
3. สัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารก	-.368	.000
4. การสนับสนุนทางสังคม	-.498	.000
5. พื้นฐานทางอารมณ์ของทารก	-.372	.000

วิเคราะห์ปัจจัยทำนาย

ก่อนการวิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยพหุคูณ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลตามข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) ได้ผลดังนี้ ตัวแปรต้นและตัวแปรตามเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Variables) ที่มีการวัดระดับ Interval มีการแจกแจงแบบปกติ (Normality) เป็นอิสระต่อกัน และไม่เกิด Autocorrelation ทดสอบโดยใช้สถิติ Durbin-Watson ค่าที่ได้อยู่ในช่วง 1.5 - 2.5 ไม่มี Outliers, Linear Relationship และไม่มี Multicollinearity ระหว่างตัวแปรทำนาย โดยที่ตัวทำนายมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ไม่สูงกว่า .75 จึงเป็นไปตามข้อตกลง จากนั้นวิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน พบว่าตัวทำนายทุกตัว คือ การรับรู้สมรรถนะแห่งตนของมารดา ลักษณะการทำงาน ของมารดา สัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารก

การสนับสนุนทางสังคม และพื้นฐานทางอารมณ์ของทารก สามารถร่วมกันทำนายความเครียดในการเป็นมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกวัยทารกได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ร้อยละ 35.9 ($F_{5.85} = 9.501, p < .001$) แต่อย่างไรก็ดี ตัวทำนายเหล่านั้นไม่ใช่ทุกตัวที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ขั้นตอนต่อไปใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อหาปัจจัยทำนายที่ดีที่สุด พบว่ามี 3 ตัวทำนายที่มีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การสนับสนุนทางสังคม พื้นฐานทางอารมณ์ของทารก และการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของมารดา ร่วมกันทำนายความเครียดในการเป็นมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกวัยทารก ได้ร้อยละ 34.1 ($F_{3.87} = 14.937, p < .001$) การสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวทำนายที่ดีที่สุด และมีนัยสำคัญทางสถิติ รองลงมาคือ พื้นฐานอารมณ์ของทารก และการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของมารดา (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ตัวแปร	B	S.E.	β	t	p-value
การสนับสนุนทางสังคม	-.576	.171	-.336	-3.364	< .01
พื้นฐานทางอารมณ์ของทารก	-.618	.261	-.218	-2.367	< .05
การรับรู้สมรรถนะแห่งตนของมารดา	-.287	.130	-.218	-2.212	< .05
ค่าคงที่	214.984	22.333		9.626	< .001

$F_{3.87} = 14.937$
 $R^2 .341$
 Adjusted $R^2 .318$
 $\Delta R^2 .037$

วิจารณ์

การสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวทำนายที่ดีที่สุดและมีนัยสำคัญทางสถิติทำนายได้ร้อยละ 24.8 ($\beta = -.34, t = -3.36, p < .01$) รองลงมาคือ พื้นฐานทางอารมณ์ของทารก ทำนายได้เพิ่มขึ้น

อีกร้อยละ 5.5 ($\beta = -.22, t = -2.37, p < .05$) และการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของมารดา ทำนายได้เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 3.7 ($\beta = -.22, t = -2.21, p < .05$) ทั้งสามตัวทำนายสามารถร่วมกันทำนายความเครียดในการเป็นมารดาวัยรุ่นได้

ร้อยละ 34.1 ($F_{3,87} = 14.937, p < .001$) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อภิปรายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นมารดาวัยรุ่น เป็นวัยที่ยังต้องการการพึ่งพา มีความเป็นผู้ใหญ่ที่ยังไม่สมบูรณ์ เมื่อมารดาวัยรุ่นได้รับการสนับสนุนทางสังคมในด้านต่างๆ จะช่วยให้มารดาลดความเครียดในการเป็นมารดา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทัศนีย์ ประสพกิตติคุณ และคณะ; สุมัจฉรา มานะชีวกุล และคณะ; ออสเบิร์กและแองกัล^{5,4,12} ที่พบว่าความเครียดของมารดาในการเลี้ยงดูบุตรจะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับการสนับสนุนทางสังคมในการดูแลทารก พื้นฐานทางอารมณ์ของทารกสามารถทำนายความเครียดในการเป็นมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกวัยทารกได้ อภิปรายได้ว่า ถ้าทารกมีพื้นฐานทางอารมณ์สูง เป็นทารกที่มีลักษณะเลี้ยงง่าย มารดาจะมีความเครียดในการเป็นมารดาต่ำ อธิบายได้ว่าทารกที่มีพื้นฐานทางอารมณ์สูง หรือเป็นเด็กเลี้ยงง่าย มารดาย่อมมีความสบายใจ รวมถึงมีความมั่นใจในการดูแลบุตร และมีความสุขเวลาอยู่กับลูก จึงมีความเครียดต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของออสเบิร์กและแองกัล¹² ที่พบว่า พื้นฐานอารมณ์ของทารกมีอิทธิพลโดยตรงกับความเครียดในการเลี้ยงดูบุตร และเซสโก และคณะ¹³ ศึกษาระยะเวลาในมารดาวัยรุ่นชาวแคนาดา พบว่าพื้นฐานทางอารมณ์สามารถทำนายความเครียดในการเลี้ยงดูบุตรของมารดาวัยรุ่นได้ การศึกษาของทามาเซียน และคณะ; จินตนา วัชรสินธุ์ และคณะ และสุมัจฉรา มานะชีวกุล และคณะ^{14,15,4} พบว่าการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของมารดา มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการเลี้ยงดูบุตร อธิบายได้ว่าหากมารดาที่มีความมั่นใจว่าตนเองสามารถที่จะทำกิจกรรมการดูแลทารก ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาการ การดูแล

สุขภาพทั่วไป ด้านความปลอดภัย และด้านโภชนาการ รวมถึง ความมั่นใจต่อการเป็นแม่ที่ดี และความสามารถในการหาความรู้ ย่อมมีความเครียดในการเป็นมารดาต่ำ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแก่พยาบาลและผู้เกี่ยวข้องในการดูแลสุขภาพเด็กและวัยรุ่น ควรนำผลการวิจัยไปใช้ ในการส่งเสริมการสนับสนุนทางสังคมแก่มารดาวัยรุ่น โดยการพัฒนารูปแบบหรือโปรแกรมการลดความเครียดของมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรวัยทารก เพื่อช่วยให้ส่งผลการลดความเครียดของมารดาวัยรุ่น นอกจากนี้ยังใช้เพื่อให้ความรู้แก่ครอบครัวของมารดาวัยรุ่นให้มีการสนับสนุนทางสังคมมากขึ้นด้วย เพื่อให้ลดความเครียดในมารดา

เอกสารอ้างอิง

1. WHO. Regional Office for South-East Asia. Health situation in the South-East Asia Region 2001-2007. 2008.
2. Abidin RR. Parenting stress index: Professional manual. 3rd ed. Odessa: FL: Psychological Assessment Resources; 1995.
3. ธีรรัตน์ บุญฤกษ์. การพยาบาลครอบครัวที่มีบุตรวัยแรกเกิดถึง 6 ปี; 2549.
4. สุมัจฉรา มานะชีวกุล, ทัศนีย์ ประสพกิตติคุณ, พรรณรัตน์ แสงเพิ่ม. ปัจจัยทำนายความเครียดของมารดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยขวบปีแรก. วารสารสมาคมพยาบาลฯ สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2555;30:53-62.
5. ทัศนีย์ ประสพกิตติคุณ, ฟองคำ ดิลกสกุลชัย, นฤมล วิบุโร. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความเครียดในการเลี้ยงดูบุตร

- ของมารดา. *Journal of Nursing Science* 2554;28:19-27.
6. รุจา ภูไพบูลย์. การพยาบาลครอบครัวแนวคิดทฤษฎีและการนำไปใช้. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:วิเจพรีนติ้ง; 2541.
 7. นฤมล วิบุโร, ทศนี ประสพภักดีคุณ, ฟองคำ ดิลกสกุลชัย, กรรณิการ์ วิจิตรสุคนธ์. ปัจจัยทำนายการรับรู้สมรรถนะแห่งตนเองของมารดาในการดูแลทารก. *วารสารพยาบาลศาสตร์* 2550;25:47-59.
 8. Muslow M , Caldera Y M, Pursley M R A, Houston AC. Multilevel factors influencing maternal stress dring the first three years. *Journal of Marriage and family* 2002;64:944-56.
 9. Belsky J. The derterminants of parenting: A process model. *Child Development* 1984;55:83-96.
 10. สุภาณี ไกรกุล. ความเครียดของบิดามารดาที่มีบุตรป่วย สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดาและบุตรป่วย และสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดาและบุตรป่วยที่ได้รับการรักษาในหออภิบาลผู้ป่วยวิกฤตโรงพยาบาลเมืองฉะเชิงเทรา. *วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการพยาบาลเด็ก, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา* 2552.
 11. นันทพร ปรากฎเชื้อ, นุจรี ไชยมงคล, ยุณี พงศจตุรวิทย์. ผลของการฟังดนตรีไทยบรรเลงต่อพฤติกรรมอารมณ์และระยะเวลาการนอนหลับของทารก. *วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการพยาบาลเด็ก, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา* 2554.
 12. Osberg M , Hagekull B. A structural modeling approach to the understanding of parenting stress. *Journal of Clinical Child Psychology* 2002;29:615-25.
 13. SESCO, M L Moffatt M E. Situational maternal and infant influences on parenting stress among adolescent mother. *Issues Compr Pediatric Nurs* 2003;26:103-22
 14. Tahmassian K , & Anari, M. A. The influencing factors of parenting stress in Iranian mothers. *IPEDR* 2011;5:190-2.
 15. จินตนา วัชรสินธุ์, สุนทราวดี เขียวพิเชฐ, วรณี เตียววิศเรศ. ปัจจัยทำนายความเครียดของการเป็นมารดาที่มีอายุ 0-3 ปี. *วารสารคณะสาธารณสุข มหาวิทยาลัยบูรพา* 2554;6:32-41.